

اعتماد و حکمرانی

چارلز تیلی

ترجمه:

دکتر رضا سیمبر

دانشیار دانشگاه گیلان

دکتر ارسلان قربانی شیخ نشین

دانشیار دانشگاه تربیت معلم

انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
سندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

اعتماد و حکمرانی ■ تألیف: چارلز تیلی ■ ترجمه: دکتر رضا سیمیر - دکتر ارسلان قربانی شیخ نشین
ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ طراح جلد: گلناز حسامی ■ ویراستار ادبی: روح الله فیضی الهی
چاپ اول: ۱۳۹۰ ■ قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال ■ شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه ■ چاپ و صحافی: زلال کوثر
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۰۴۲-۵
همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

این اثر ترجمه‌ای است از:

Trust and Rule, Charles Tilly, Cambridge University Press, 2005.

سرشناسه: تیلی، چارلز، ۱۹۲۹-۲۰۰۸م

Tilly, Charles

عنوان و نام پدیدآور: اعتماد و حکمرانی / چارلز تیلی؛ [مترجمین: رضا سیمیر، ارسلان قربانی شیخ نشین].

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: ۲۶۶ ص.

شابک: ۵۰۰۰۰ ریال: ۵-۴۲-۰۴۲-۳۱۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Trust and rule.

موضوع: شبکه‌های اجتماعی

موضوع: اعتماد

موضوع: دموکراتیک شدن

شناسه افزوده: سیمیر، رضا، ۱۳۴۳ - مترجم

شناسه افزوده: قربانی شیخ نشین، ارسلان، ۱۳۴۳ - مترجم

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰: ۶ الفلت/۹ HM۷۲۱

رده بندی دیویی: ۳۰۶/۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۷۶۹۲۲

فهرست مطالب

۹	 سخن ناشر
۱۱	 دیباچه
۱۳	 پیشگفتار
۱۹	 فصل ۱. روابط بین اعتماد و بی اعتمادی
۲۰	 ۱-۱. محدوده و جمعیت و نحوه تبلیغ
۳۰	 ۲-۱. ورود آدام اسمیت
۳۷	 ۳-۱. اعتماد، شبکه‌های اعتماد و روابط با حاکمان
۵۳	 ۴-۱. ما چه چیزی را باید توضیح بدهیم؟
۶۱	 ۵-۱. مدرک؟
۶۵	 فصل ۲. چرا و چگونه شبکه‌های اعتماد عمل می‌کنند؟
۷۴	 ۱-۲. انطباق بین شبکه‌های اعتماد و رژیم‌ها
۷۸	 ۲-۲. ارزیابی مجدد شبکه‌های اعتماد
۸۶	 ۳-۲. شبکه‌ها و شبکه‌های اعتماد
۹۴	 ۴-۲. بازگشت به سوال‌های بزرگ و عمده
۹۷	 فصل ۳. تحولات مربوط به شبکه‌های اعتماد
۱۰۰	 ۱-۳. چگونه شبکه‌ها تغییر می‌کنند؟
۱۰۸	 ۲-۳. داستان‌های مهاجرت و اعتماد
۱۱۲	 ۳-۳. زنجیره‌های امروز

۳-۴. پراکندگی تجاری.....	۱۱۴
۳-۵. جوامع بین المللی.....	۱۱۸
فصل ۴. شبکه‌های اعتماد در مقابل مهاجمان.....	
۴-۱. چه کسی چه چیزی را صید می‌کند؟.....	۱۳۷
۴-۲. شبکه کلیسایی قرن شانزدهم در مقابل تهاجم.....	۱۴۲
۴-۳. راهبردهای شبکه.....	۱۴۶
۴-۴. گروه‌هایی که به انقلاب فرانسه می‌رسند.....	۱۴۸
۴-۵. تصویر اعتبار.....	۱۵۰
فصل ۵. از جداسازی تا ادغام.....	
۵-۱. برخورد نابرابر.....	۱۵۷
۵-۲. شبکه‌های اعتماد جدا.....	۱۶۳
۵-۳. ارتباطات مبتنی بر مذاکره.....	۱۶۷
۵-۴. شبکه‌های ادغام شده.....	۱۷۲
۵-۵. ریشه‌های ادغام.....	۱۷۵
۵-۶. ادغام پروتئوریا.....	۱۸۰
فصل ۶. اعتماد و دموکراسی‌سازی.....	
۶-۱. شبکه‌های اعتماد و دموکراسی‌سازی ایرلند.....	۱۹۱
۶-۲. شبکه‌ها در دموکراسی.....	۱۹۵
۶-۳. معمای دموکراتیک اعتماد.....	۱۹۷
۶-۴. دموکراسی‌سازی مکزیک.....	۲۰۱
۶-۵. شبکه‌های اعتماد در مکزیک.....	۲۰۷
۶-۶. عدم اعتماد و دموکراسی‌زدایی.....	۲۰۹
۶-۷. تهدیدهایی نسبت به دموکراسی.....	۲۱۴

فهرست مطالب □ ۷

۲۱۷.....	فصل ۷. آینده شبکه‌های اعتماد
۲۲۲.....	۱-۷. تضعیف، جانشینی، عقب‌نشینی
۲۲۷.....	۲-۷. نکات بیشتر مشابه
۲۲۹.....	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُودَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که ازسوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. ازاین منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام درواقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که بیش از «ربع قرن»

تجربه دارد و هم اکنون ثمرات نیکوی این شجره طیبه در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود در طلیعه دور جدید فعالیتش بتواند به توسعه و تقویت آنها در پرتو عنایات حضرت حق تعالی، اهتمام ورزد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آنها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (انشاءالله)

والله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

دیباچه

اعتماد در این جامی تواند گروه‌های دوستی و خویشاوندی، مجامع مذهبی غیرقانونی و مجامع صنفی پراکنده باشد. این‌ها به شکل برحق از حاکمان می‌هراسند که آنها را از بین ببرند؛ منابع آنها را مصادره کنند و به شکل مخربی در کار آنها مداخله نمایند. بنابراین آنها همواره در تاریخ کوشیده‌اند که خود را در مقابل کنترل سیاسی به روش‌های مختلف حفظ کنند. با توجه به مقایسه‌ها در زمان‌ها و مکان‌های مختلف کتاب *اعتماد و حکمرانی* این سوال را می‌پرسد و به آن پاسخ می‌دهد که چگونه و با چه نتایجی اعضای شبکه‌های اعتماد با رژیم‌های سیاسی ارتباط برقرار می‌کنند؟ با آنها به مصالحه می‌رسند و گاه از آنها دوری می‌جویند؟ از آن‌جا که اشکال مختلف همگرایی بین شبکه‌های گروهی می‌تواند به وجود آورنده رژیم‌های اقتدارگرا، تئوکراتیک و دموکراتیک باشد؛ این کتاب ارائه کننده زمینه مناسبی برای توضیح روند دموکراسی‌سازی و دموکراسی‌زدایی است.

چارلز تیلی اکنون استاد علوم اجتماعی در دانشگاه کلمبیاست. او در دانشگاه‌های دلور، هاروارد، تورنتو، میشیگان تدریس کرده است. او عضوی از آکادمی ملی علوم، آکادمی آمریکایی علم و هنر و جامعه فلسفی

آمریکاست. وی کتاب‌های زیادی را تألیف کرده است که سه تایی اخیر آنها توسط انتشارات دانشگاه کمبریج چاپ شده‌اند: نزاع و دموکراسی در اروپا (۱۶۵۰ - ۲۰۰۰) پویایی تنازع (با همکاری داگ ماک آدام و سیانی تارو) و سیاست خشونت دسته‌جمعی.

چارلز تیلی

پیشگفتار

داگ مک آدام و سید تارو را مقصود بدانید. همه قصه در سال ۱۹۹۵ و در یک سخنرانی در شهر آمستردام شروع شد. داگ و سید به همراه ران امین‌زاده با نگاهی تحلیل‌گرانه و نقادانه به کار من نگریستند. دو سال قبل از قضیه آمستردام مک آدام و تارو از ارتباط ضعیف بین مطالعات مربوط به جنبش‌های اجتماعی با عرصه‌های مختلف سیاست صحبت به عمل آورده بودند. مثلاً آنها فکر می‌کردند که کارهای من در مورد انقلاب‌ها، تحولات دولت و جنبش‌های اجتماعی به شکل نامناسبی با تحلیل‌های معاصر جنبش‌های اجتماعی تبیین شده‌اند.

در نشست شهر آمستردام، مک آدام، من و تارو به توافق رسیدیم که با یکدیگر بر روی نگرش‌های نوین درباره سیاست ستیزه‌جویانه کار کنیم؛ به این امید که اندیشه‌هایی شکل بگیرند که بتوانند انواع مختلف بسیج و ستیزه‌جویی را توضیح دهند. از طریق ابتکارات و حمایت‌های باب اسکات و هاریست زوکرمان، بنیاد ملون یک برنامه سه ساله حمایت مالی از مطالعات ما را ارائه کرد و قرار شد کارگاه‌های آموزشی نیز در همین راستا برگزار شود. نهایتاً این

گروه شامل پانزده دانشجوی تحصیلات تکمیلی، پنج عضو دانشکده و تعداد زیادی از مشارکت‌کنندگان موقتی بود.^۱

درحالی که سید، داگ و من برای یکسال کار شدید در این مرکز با یکدیگر آماده می‌شدیم تا یکسری برنامه‌ها را به نگارش درآوریم؛ یکی از آنها در نشست ۱۹۹۷ انجمن جامعه‌شناسی آمریکا با عنوان "دموکراسی، غیردموکراسی و ستیزه‌جویی" ارائه شد. خوشبختانه این گزارش هنوز چاپ نشده و به فراموشی سپرده شده است. در این برنامه، اندیشه‌های گوناگون از سه جنبش اجتماعی و از ارتباطشان با رژیم‌های مختلف صحبت شده بود (به ویژه رژیم‌های دموکراتیک و غیردموکراتیک)؛ ضمن اینکه تحول جنبش‌های اجتماعی در خلال روند دموکراسی‌سازی تبیین شد و اینکه چگونه می‌توانیم سیاست ستیزه‌جویی را به طور کلی توضیح دهیم. با گذشت هفت سال هنوز این مطالب نشان می‌دهد که چه مقدار راه طولانی پیش روی ماست.

راهی که باید پیماییم؛ به اندیشه‌های روشن‌تریمینی بر اینکه چگونه اشکال سیاست ستیزه‌جویانه می‌توانند در تعامل با رژیم‌های سیاسی باشند، منجر می‌شود. اگر چه ما مرتب نحوه تقسیم کار را عوض کردیم اما من بیشتر درباره رژیم‌ها و دموکراسی‌سازی کار کردم. با توجه به نفوذ من بر روی داگ و سید تقریباً همه بحث‌های متضاد در طی کار مشترکمان از بین می‌رفت: (Dynamics of Contention Cambridge University Press 2001)

۱. البته در واقع این برنامه به مدت پنج سال تعدید شد. علاوه بر داگ و سید از ران امین زاده، جاک گلدستون، الیزابت پری و ویلیام اچ. سویل. جونیز، معنون هستم. آنها کمک‌های زیادی را برای پیشبرد این پروژه انجام دادند. برای توصیف این برنامه پیشگفتار کتاب پویایی‌های ستیزه‌جویی را ببینید:

-McAdam, Tar row and Tilly, Dynamics of Contention (Cambridge University press 2001), Jack A Goldstone, ed., States, Parties, and Social Movements (Cambridge University press 2003).

این کتاب در برگیرنده یک مطالعه تطبیقی از روند دموکراسی‌سازی در سوئیس و مکزیک بود. این مقایسه بر روی دو فرآیند تأیید می‌کرد: حفاظت سیاست عمومی از نابرابری طبقاتی و ادغام شبکه‌های گروهی به سپهر سیاست عمومی.

همانطور که دیدگاه‌ها و مباحث سایر پژوهش‌گران را درباره گروه‌های اجتماعی مطالعه می‌کردم؛ دو ویژگی آنها به نظرم ناکافی آمد. البته این نابسندگی حداقل در زمینه توضیح دموکراسی‌سازی و دموکراسی‌زدایی است. اولاً اینکه تقریباً همه اعتماد را یک گرایش می‌دیدند. یک گرایش فردی که به نوعی در برگیرنده اعتماد عمومی به دولت‌ها و رهبران سیاسی هم می‌شود؛ اگر دموکراسی به دوستی عمل کند. دوم اینکه اغلب تحلیل‌گران این گرایش را از شکل محدود و مضیق‌تر گسترده و موسع می‌بینند. این دو ویژگی در این فرضیه تجمیع می‌شوند که دموکراسی‌سازی مشروط به اعتماد عمومی به شکل گسترده است. من فکر می‌کنم که تحلیل‌گران نکاتی در این باره دارند اما به شکل صحیحی فرآیند اجتماعی مربوط را مشخص نکرده‌اند. آنگونه که من می‌بینم:

- اعتماد سرمایه روابط فردی است که در آن مردم ریسک ناکامی یا خیانت طرف دیگر را به جان می‌خرند.
- همین مردم به طور هم‌زمان دارای روابط گوناگونی هستند که در آن از شک و ظن قدرتمند تا اعتماد کامل وجود دارد.
- همین موضوع احتمالاً می‌تواند درباره روابط شهروندان، رهبران سیاسی و یا کارگزاران دولتی مصداق داشته باشد.
- بنابراین مسئله هر توضیحی راجع به دموکراسی‌سازی و یا دموکراسی‌زدایی تعیین این امر است که روابط اعتماد به طور نسبی به سیاست عمومی نیز کشانده می‌شود.

در خارج از رژیم‌های دموکراتیک طیف مختلفی از فعالیت‌های دسته‌جمعی - زایش، زندگی با هم، بزرگ کردن بچه‌ها، همکاری در زراعت، تجارت از راه دور، حفظ و نگهداشت همبستگی‌های اجتماعی و غیره - همه به روشنی در ارتباط با موضوع اعتماد است. به نظر من معما در این جاست که چگونه شبکه‌های غیرسیاسی روابط مبتنی بر اعتماد خود را سیاسی می‌کنند و به شبکه‌های سیاسی مربوط می‌شوند و به آنها اتصال پیدا می‌کنند.

با اطمینان به این امر که افرادی در جاهایی با این معما سروکار دارند؛ من دست به مطالعات گسترده‌ای زدم؛ با دوستان خود به مشورت پرداختم و یک‌سری پرسش‌نامه را به وسیله پست الکترونیکی ارسال کردم. این کار باعث شد تا یک بحث داغ و گسترده در صندوق پستی مجازی من به وجود آید^۱. واکنش‌ها ثابت کرد که مردم زیادی در حلقه من روابط مبتنی بر اعتماد را مهم اما پر از سوال و معما می‌دانند؛ همچنین نشان داده شد که اغلب آنها اعتماد را یک گرایش می‌دانند تا یک رابطه و اینکه تعدادی از برداشت‌های جزئی از علل و عوامل آن برای اینکه شناخته شوند؛ در رقابت با یکدیگر هستند و اینکه هیچیک در این حلقه یک برداشت یکپارچه از تحولات مربوط به شبکه اعتماد را فرموله نکرده‌اند و یا قانونی در مورد تغییر در روابطشان به سمت سیاست عمومی ارائه نداده‌اند. اما طیف گسترده‌ای از مطالعات تاریخی به طور غیرمستقیم درباره این سوال‌ها انجام شده است.

۱. برای پاسخگویی به پرسشنامه‌ها و بحث‌های اینترنتی من از این افراد سپاسگزارم:

-Ron Aminzade, Som Bowels Jeff Broadbent, Juan Cole, Jonathan Fox, Jack Goldstone, Thomas Heilke, Mimi Keck, David Levine, Scott McNally Jerry Mar well, Peter Murmann, John Padgett, Elenara Pasotti, Maritsa Poros, Eric Selbin, Jesper Sigurdsson, Marc Stein Berge, Louis Tilly Jesper Sigurdsson, Marc Stein Berge, Louis Tilly Florencia Torche, Katherine Verdery Berrg Wellman, Harrison White, Richard White, Bin Wong.

- فردی که فقط در جواب الکترونیک تحت عنوان جمال امضا می‌کرد.

همانطور که مطالعات من به جلو می‌رفت؛ معلوم شد که این کار از ضرورت بیشتری برخوردار است. سپس من کتاب ستیزه‌جویی و دموکراسی در اروپا را به نگارش درآوردم.^۱

در این کتاب برداشت بارزی از شبکه‌های اعتماد و دموکراسی‌سازیارانه گردید. این برداشت پالایش یافت؛ تصحیح شد و باعث گسترش سهم علمی من در پویایی‌های ستیزه‌جویی شد. اما زمانی که کتاب شکل گرفت؛ متوجه شدم قرالت من از ارتباط بین شبکه‌های اعتماد و تحولات سیاست عمومی و دلایل و مستندات ارائه شده ضعیف است. من تشخیص دادم که گسترش این برداشت و ارائه کردن مستندات جدید به آن کار بسیار گسترده و مشکلی است؛ با کراهت این کار را به روز دیگری محول نمودم. اکنون آن روز فرا رسیده است. این کتاب حاصل این تلاش است و این برشماست که به عنوان خواننده این کتاب، خود قضاوت کنید چقدر توانسته‌ام براین چالش فائق آیم؟ از زوایای مختلف چهار نویسنده‌ای که در آن زمان کارهای مربوط را به نگارش در آورند؛ باعث شد تا من نظرات گوناگونی را در نوشته‌های خود ارائه کنم. "آلنا لدینی‌وا" به من کمک کرد تا این اندیشه‌ها را به یکدیگر مرتبط سازم و درخصوص شبکه‌های شخصی و اعتماد در روسیه توضیح دهم. در نقش دو جانبه‌اش به عنوان متخصص درباره اعتماد و سه دبیر ژورنال مطالعات کمبریج درباره سیاست تطبیقی، "مارگارت لوی" باعث شد تا ابهامات خیلی زیادی را برطرف کنم. "رینالدو اورتکلا" که راجع به دموکراسی‌سازی در اسپانیا و مکزیک فارغ‌التحصیل شده بود؛ نوشته‌هایم را در مورد این دو کشور و تجربه مهم مورد مطالعه قرارداد و آنها را تصحیح کرد. "ویوانا زلیزر" بالاچار توجه مرا معطوف به توازن بین مطالعات روند سیاسی نمود که من انجام می‌دادم و مطالعات روند اقتصادی که خودش انجام

می‌داد. مخاطبین و شنوندگان من در نهاد راسل نیز با نظرات و پیشنهادات بسیار خوبشان کمک شایان توجهی به پیشرفت کار من انجام دادند. با برخی از موارد را از نوشته‌های خودم برداشتم:

Political Identities in Changing Politics, *Social Research* 70 (2003), 1301-1315; "Trust and Rule", *Theory and Society* 33 (2004), 1-30, and *Contention and Democracy in Europe 1650-2000* (Cambridge University Press 2004).

www.ketab.ir